

БЕЛАРУСКАЯ КРЫНІЦА | BIEŁARUSKAJA KRYNICA

Palityčnaja, hramadzkaaja i literaturnaja hazeta.

Adras Redakcyi i Administracyi:
WILNIA, ZAWALNAJA 1—1 (Wilno, Zawalna 1—1).
Redakcyja adčynlena ad 9 hadz. ran. da 4-aj uwieč.

HAZETA WYCHODZIĆ RAZ U TYDZIEŃ.

„Biel. KRYNICA“ kaštuje na hod—4 zał., na paŭhoda — 2 zał., na 3 miesiacy—1 zał. Zahranicu ŭdwaaja deražej.
Ceny abwiestak pawodle ŭmowy.

Хто, як і чаму?

«Беларуская Крыніца», адзіны ў Зах. Беларусі незалежны грамадэка-палітычны орган, даволі часта забірае голас у справе беларускай палітычнай ідэалёгіі і ў справе спосабаў, вядучых да зрэалізавання гэтай ідэалёгіі. Аснова нашай ідэалёгіі — незалежнасць народу, а спосабы — палітычная — між іншым — апора і супрацоўніцтва беларускага народу з народамі ўкраінскім і літоўскім. Мы ўважаем, што гэтыя два народы — гэта нашы натуральныя саюзнікі. Пэўне, і свята да сябе рукі трымаюць, дык так і нашы гэтыя саюзнікі і гэта рэч палком натуральная. Аднак, якая-ж розніца адносінаў да нас беларусаў маскалёў і палякоў з аднаго боку, а літоўцаў і ўкраінцаў — з другога! Літоўскія і ўкраінскія палітычныя інтарэсы звычайна канчаюцца на ўзбярэжжах беларускай тэрыторыі, а інтарэсы маскалёў і палякоў звычайна датычаць — як гэта ня дзіўна — усёй Беларусі. Масква і Варшава Беларусь звычайна разглядаюць, як сваю натуральную здабычу. Злажыліся на гэта гістарычныя і психалёгічныя прычыны і што гэтак ёсць сапраўды — кожнаму ясна.

Аднак ёсць у беларусаў «палітыкі», якія інакш на гэта ўсё заглядаюцца, якія бадай галоўную небяспеку для Беларусі бачаць іменна ў ўкраінцах і літоўцах.

Так напр. у Вільні ад лютага да траўня месяца сёлета года час ад часу выходзіла газета «Беларусь Працы», якой дагэтуль выйшла пяць нумароў. Вось-жа чаго толькі ў ёй няма пад адрэсам ўкраінцаў і літоўцаў! Спатыкаем там нават такія цвёрджанні, што літоўцы і ўкраінцы фактычна імкнуцца забраць усю Беларусь, бо маюць прэтэнсіі нават на такія беларускія гарады, як Полапак, Смаленск, Бабруйск, Баранавічы, Наваград, Магілёў. І агулам, чытаючы артыкулы ўспомненай газеты, здаецца, што літоўцы і ўкраінцы — гэта сапраўды самыя заядлыя, самыя паганяныя народы на свеце і самыя найгоршыя нашы ворагі. Праўда, да гэтага «органу», ня вылучаючы і самога пана рэдактара, ніхто з беларусаў паважна не адносіўся; беларускае грамадзянства на гэтую газету заглядалася выключна з боку гумарыстычнага. Але факт астаецца фактам, што «Беларусь Працы» беларусаў літоўцамі і ўкраінцамі стра-

шыла так, як матка дуронлівых сваіх дзяцей страшыць цыганамі, або дзядоўскім мяшком.

Але не канец на гэтым — ёсць сярод беларусаў у Вільні яшчэ адна газета, а завецца яна «Родны Край», якая так-жа не на жарты страша беларусаў літоўцамі і ўкраінцамі. Так напрыклад у «Родным Краі» спатыкаем цэлы рад артыкулаў, якія, праўда, асцярожней, больш стрымана і ня так весела, як «Беларусь Працы», але так-жа — прадусім літоўцаў — малюе ў дужа чорных фарбах, апісваючы між іншым нейкія фантастычныя праследаванні беларусаў ліцьвінамі ў цяперашняй Нез. Літве. Дастаецца так-жа нямала ў «Родным Краі» і ўкраінцам. Спатыкаем там артыкулы, у якіх цалком паважна апісваюцца страхі, якія гатуюцца ўкраінцамі. Даводзе гэная газета, што за некаторымі ўкраінскімі палітычнымі арганізацыямі, як УНДО, стаяць гітлераўскія немцы, якія — не бяз ведама ўкраінцаў — маюць плян стварыць незалежную Украіну, магчыма з найбольшымі тэрыторыямі беларускімі, на якіх-бы немцы маглі свабодна колёнізавацца. Згэтуль выходзіць, што «Украіна (не арганізацыя — Рэд) адносна Беларусі — як выражаецца «Родны Край» — адыгрывае паганую, бо даслоўна Юдавую роль». Дык, як бачым, з ўкраінцамі для нас выглядае ня толькі фантастычна, але і сапраўды страшна.

Такім чынам, як «Беларусь Працы», так і «Родны Край» ня то што нейкія палітычныя адзінкі, нейкія палітычныя арганізацыі і кірункі сярод літоўцаў і ўкраінцаў адносна беларусаў малююць у дужа чорных красках, але фактычна абвіняюць і бэсыяць ўкраінскі і літоўскі народы. Ясна, што гэтакія «палітыкі» рэч цалком нячыстая і з праўдзівай палітыкай ня мае нічога супольнага. Дык запытаймо, што там у гэтых рэдакцыях за людзі, якіх яны палітычных кірункаў? Вось-жа там рознай масы беларускія санатары, там беларусы — і не беларусы, — якія супрацоўнічаюць з польскім так званым Беспартыйным Блэкам Супрацоўніцтва з урадам. Гэтым разьвязваецца і ўся загадка. Польскія палітыкі, як санацыйныя, так і эндэкія, зацікаўлены ў тым, каб беларускія палітычныя групы пакіраваць на бездарожжа, і лейцы гэтай палітыкі трымаць у сваіх руках. Адным з галоўных

пунктаў гэтай іх палітыкі заўсёды было — не дапусьціць да беларуска-літоўска-ўкраінскага збліжэння, а так-жа разьбіваць такое, калі яно дзе завязваецца, імкнучыся заўсёды сварыць і каляціць беларусаў, літоўцаў і ўкраінцаў, гэтым аслабляючы іх сілы ў барацьбе за свае народныя правы.

Ясная рэч, што насыпяе спор за граніцы і за іншыя палітычныя справы між Беларусіяй і Літвой у Віленшчыне і Горадзеншчыне з аднаго боку, а так-жа між Беларусіяй і Украінай у Падлясся і Палесьсі — з другога боку. Спор гэты ўжо цяпер, калі ён яшчэ тэарэтычны, замест разьвязваць яго цалком спакойна, аб'ектыўна і справядліва, часам беспатрэбна і беспадстаўна заагняюць і плутаюць розныя палітыкі і палітычныя групы, як з боку ўкраінскага, літоўскага, так, на жаль, як бачым, і з боку беларускага.

Вось-жа з падобнага роду шкоднымі выскакамі, з чыйго-б боку яны не паходзілі, трэба рашуча змагацца ў імя агульнага добра, якое толькі апіраецца на праўду і на зразуменьні ўзаемным правоў кожнага з гэтых народаў і на сапраўды справядлівых узаемных адносінах. І мы, хоць стаім іменна на грунце ідэалёгіі супрацоўніцтва і разуменьня беларусаў, ўкраінцаў і літоўцаў, маем адвагу сказаць праўду ў вочы як ўкраінцам, так і літоўцам, калі гэтага сапраўды заходзіць патрэба. Вымоўна аб гэтым сьведчыць у «Беларускай Крыніцы» артыкул проціў крыўднага для беларусаў і няггоднага з праўдай у «Wiad. Literackich» выступу прафэсара літоўскага ўнівэрсытэту ў Коўне Шалкаўскага, а так-жа артыкул проціў ўкраінскага ўндаўскага «Діла», у якім былі надрукаваны разважанні аб тым, што быццам Горадня — гэта ўкраінская этнаграфічная тэрыторыя. Але ствараць факты, павялічваюць існуючыя, рабіць з іх прыныцы і на іх падставе — дзеля пекных польскіх вачэй, — як гэта робяць розныя беларускія санатары, абвіняць народы літоўскі і ўкраінскі, гэтым выклікаючы штучны недавер да іх у беларускага народу, — ніяк няможна, бо з гэтага ўсяго сапраўды неаблічальна вынікае шкода для маладога беларускага народнага адраджэння.

Праўда, у «Родным Краі» ў апошніх яго нумарох спатыкаем ужо як-бы зьмену ў гэтай спра-

Сьв. п.

Др. Мікалай Ільляшэвіч

За часта, станоўча за часта як на беларускія варункі прыходзіцца пісаць нэкралёгі аб нашых культурных працаўніках. Асабліва калі мова аб працаўніках ужо ўвайшоўшых у жыццёвую каляіну і прад каторымі — палюдзку бяручы — здавалася-б так доўгая яшчэ дарога жыцця і працы, як доўгі за імі сьлед ужо пражытых дзён. Іншыя аднак намеры Таго, Хто жыццё кожнае істоты трымае ў Свайей валадарнай руцэ... Прыкладам і пацверджаньнем гэтага сталася вестка аб сьмерці настаўніка Віленскай Беларускай Гімназіі і Віленскай Праваслаўнай Духовнай Сэмінарыі, Д-ра Мікалая Ільляшэвіча, абляеўшай ў панядзелак 3 г. м. рана ўсю беларускую Вільню: Др. М. Ільляшэвіч памёр маючы ўсяго 31 год жыцця.

Радзіўся Др. М. І. у м. Пружане, у 1903 годзе; незабавам знашоўся ён з бацькамі ў Вільні, дзе вучыўся ў Віленскім Духовным Вучылішчы. Перад прыходам у Вільню немцаў, бацька Д-ра М. І., як паштовы чыноўнік, быў эвакуаваны ў Расею, у Рязаншчыну, дзе малы Мікола прабыў у школе да 1919 году. У гэтым-жа 1919 г. М. І. знашоўся ўжо ў Вільні, дзе і паступіў у І-шую Беларускаю Гімназію, якую скончыў у 1923 г. Ужо на гімназіяльнай лаўцы паказаліся ў М. І. зародкі нахілаў да грамадзкай працы; быў ён і адным з закладчыкаў першай часопісі беларускай моладзі «Маладое Жыццё», якое пазьней ён і вёў. Скончыўшы гімназію М. І. знайшоўся ў Празе, дзе выбраў сабе географію за прадмет студыяў на тамашнім чэскім унівэрсытэце. І тут, як перш у гімназіі, М. І. не сядзеў злажыўшы рукі, але кожную магчымасьць выкарыстоўваў, каб пазнаёміць чужынцаў з беларускім пытаньнем, з беларускім жыццём. Слабае з натурy здароўе аднак няраз тут ужо ставіла частыя перашкоды і М. І. змушаны быў некалькі разоў абрываць працу і шукаць ратунку для сваіх хворых грудзей у розных акадэмічных санаторыях. Па кожнай такой пабыўцы на лекаваньнях М. І. накідаўся на працу з яшчэ большым агнём. — Гутаркі тамлі хворыя грудзі Міколы і ён, будучы йшчэ студэнтам, укла-

артыкулы, з якіх вынікае, што санатары пачынаюць так-жа прапагаваць думку аб збліжэньні беларусаў, літоўцаў і ўкраінцаў, але... з дадаткам Польшчы. Аб гэтым пагаворым шырэй іншым разам, а цяпер толькі скажам, што гэтакія думка ўжо даўно акалячвалася па галовах розных беларускіх полёнафілаў і мела толькі той skutak, што давала гэтых беларускіх палітыкаў да поўнага банкруцтва, бо польскія палітыкі розных адцэняў у гэтай справе заўсёды паступалі так, як напісана ў басні Крылова: «А Васыка слушае, да ест»...

дае пачэску для чужынцаў кнігу аб беларусах і Беларусі, п. н. „Bélorus a Bélorusové“, якая вышла друкам у Празе толькі ў 1930 г. Пры гэтай аказіі трэба зазначыць, асабліваю здольнасьць нябожчыка пранікаць у чужое асяродзьдзе і знаёміць з сваімі (беларускімі) думкамі і плянамі: гэта была стыхія нябожчыка. Апрача названай кнігі, напісаў М. І. шмат большых і меншых працаў аб Беларусі ў загранічную прэсу. Між іншым большая такая праца нябожчыка М. І. пад назовам „Культурна-геаграфічны характар Беларусі“ была друкавана ў зборніку чл. географічнага Т-ва „Sborník čsl. společnosti zeměpisné“, сшыток 1—4, год 1928. Працаваў нябожчык і ў рэдакцыях: вялікай чэскай энцыклёпэдыі Отто-вы і энцыклёпэдыі украінскай, усюды праціскаючы весткі аб Беларусі і Беларусі. Гэта праца была жыццёвай стыхіяй нябожчыка, ён гэтым жыў. Унівэрсытэт скончыў М. І. у 1928 г. з тытулам доктара філёзофіі. Тэмай дысэртацыйнай нябожчыка была: „Беларусь як антропо-геаграфічная адзінка“. Вярнуўся М. І. у Вільню толькі ў год пазьней, у 1929 г. і адразу прыступіў да працы ў тутэйшай Беларускай Гімназіі, дзе яго і застала сьмерць у самым разгары жыцця і надзейнай працы. На Віленскім грунце, па за школай, нябожчык ня меў ужо аказіі выказацца працай, ініцыятывай, тым больш, што апрача таго мусіў яшчэ здабываць сабе г. зв. „кваліфікацыі“. І міма тое, нашоў ён яшчэ час і сродкі, каб апрацаваць і выдаць друкам падручнік псыхалёгіі для гімназіяў.

Гэта кароткі нарыс жыцця, так рана абарванага няміласэрнай сьмерцю. Трэба аднак зазначыць, што лёс Д-ра М. І., сяньня ўжо нябожчыка, гэта лёс беларускае інтэлігенцыі наагул, што прабіваючыся да сьвята навукі пры ўсякіх недастатках, траціць здароўе а пасьля, калі прыходзіць час працы, ужо няма на гэта сіл... У гэтым трагедыя беларускае інтэлігенцыі ў нядаўнай яшчэ мінуўшчыне, тое самае дзеецца сягоньня і тое-ж будзе яшчэ хіба дзеецца доўга, покуль... беларусы будуць кутнікамі ў сваёй роднай хаце.

Міколы Ільяхэвіча няма. Ня хочыцца верыць. Бо ж яшчэ дзесяць дзён таму яго бачылі мы ходзячага па запаленых вуліцах Вільні. А аднак праўда!

Лішне сьвежая йшчэ магіла. Д-ра М. І.—ча, каб дакладна сха-рактэрызаваць ягоную дзейнасьць,

БЕЛАРУСКАЯ ХРОНІКА.

Сьмерць Д-ра М. Ільяхэвіча. Уночы з 2 на 3 г. м., у санаторыі „ТОЗ“ у Вільні памёр ад сухотаў настаўнік Віленскай Беларускай гімназіі і Праваслаўнай Духовнай Сэмінарыі Д-р Мікалай Ільяхэвіч, пражыўшы ўсяго 31 год. Паховіны Д-ра М. І.—ча адбыліся з сьв. Троецкае Царквы на сьв. Еўфрасінеўскіх могілках дня 5 г. м.

Х-ты Кангрэс Нацыянальных Меншасцяў і Беларусы. Дня 4. г. м. ў Бэрне швайцарскім пачаў свае нарады Х-ты Кангрэс Нацыянальных Меншасцяў. У гэтым Кангрэсе Беларусы, як ведама, учасьця сёлета не бяруць. Беларускі-ж Нацыянальны Камітэт выслаў на Кангрэс пісьмо наступнага зьместу:

„Беларускі Нацыянальны Камітэт у Вільні, як галоўнае прадстаўніцтва Беларусаў у граніцах сучаснай Польшчы, шчыра вітае Х-ты Кангрэс Нацыянальных меншасцяў Эўропы з прычыны ягоных нарадаў у Бэрне, жадае яму ў прадста-ячых працах захаваць дагэтуляшні кірунак ды асягнуць якнайплоднейшыя вынікі“.

ягоныя заслугі на беларускім полі. Адно ясным ёсьць ужо, што Нябожчык быў шчырым і гарачым беларускім патрыётам. І гэта ўнутранае Ягонае перакананьне паліла Яго душу, мучыла надламанае здароўе. Усе заломы ў беларускім нутраным і вонкавым жыцці вельмі балюча адбіваліся ў душы Нябожчыка. Працаваў Ён сам для Беларусі як толькі мог і ўмеў, але жадаў, каб для гэтай-жа справы працавалі і ўсе, каго ён знаў яшчэ з школьнай лаўкі. А калі хто хаваўся нейдзе ў прыватных інтарэсах, для таго нябожчык не знаходзіў досыць вострых слоў і дакораў. Між іншым, Яму трэба прызнаць аўторства думкі прсавай круцыяты паіменнай проці ўсіх тых, хто былі беларусамі, але... схава-ліся і не даюць аб сабе знаць. Мо' некалі гэты сродак і прыдзе-ца застасаваць.

А тымчасам, Родная Зямелька, прыймі яшчэ адну ахвяру, што прадчасна згарэла на Тваім аўтары і дай ёй вечны супакой, якога тут, на зямлі не зазнала.

Вечная памяць!

А. К.

Аб беларускай керамцы.

Кераміка — мастацтва фармаваньня і выпальваньня прадметаў з гліны, — належыць да найстarejšых вытвараў людзкой культуры. Вырабы з гліны былі званыя амаль што ўсім народам свiету яшчэ ў сiлwу мінуўшчыну, але на найвышэйшай ступені мастацкай і тэхнічнай дасканаласці сталі вырабы старадаўніх хрэкаў.

У Беларусі вырабы з гліны званыя тaksамa з wіeлmи даўных часоў. Пiершyя гліняныя вырабы, якія ў нас знаходзім, гета харэчоцкі-urnы з старых курганоў, wыeплi-ваныя яшчэ рукамі, бiаз пomaчy хaн-чарскага кола. Пазнейшyя хaнчарскi-я вырабы маю ўжо роўняцка ў sw-ім wyкaнaннi ад ciaплepaшнiх, якія мы знойдзем на кожным нашым кiр-машy.

Арыхiнaлнaя ў swaгeй прaстaцi-e бeлaрyскaя cepamиka aпoшнiмi чaсa-мi пaчaлa зwapaчyвaць нa сiабiе ў-вa-хy мaстaкoў-спeциaлiстaў swaгeй w-сoкaй эcтeтyчнaй wapaтaцiяcя. Нiе пaд-лaгaжyчy бoльшым чyжым ўплывaм, бeл-aрyскaя cepamиka ў swaім рaзwицci aмaл нiе мiанiлa cпocaбaў тeхнiч-нaгa wyкaнaннiа i фoрмaў wрaблa-ных прaдмeтaў, a зaтoжe клaлa нa-цiск нa дaскaнaлeннiе гeтaй фoрмy, як нaйбoльш cлeснyжy i хaрмoнiчнyжy лyчнaсць ягe з пpактычнымi пaтpeбaмi i нa эcтeтyчнyжy дaскaнaлaсць. Бeл-aрyскiя cepamичнyя wрaбy — гeтa мaстaцкi wyтwар сiалaнcтwа, гeтa пp-дмeтy пiершaй пaтpeбy ў сiалaнcкaй чaцiе, i тaмy дaрмa бyдзiем шyкaць y бeлaрyскaй cepamицы пpajawaў т. zw. „мaстaцтwа длa мaстaцтwа“, чaрaк-тepнaгa длa wрaфiнaвaнaгa смaкy бoльш зaмoжных слaжoў хpамaдзiан-cтwа i ў гeтым хaрмoнiчным злyчeн-нi кpазы пpадмeтy з ягo пpактычнaй wapaтaцiяcя, aслaхнyтым wіeлmи пpocт-мi тeхнiчнa cпocaбaмi, кpыжeцa клyч wыcokaй мaстaцкaй wapaтaцi бeл-aрyскaй cepamиkи.

Нa мaстaцкiя здaбyчy бeлaрyс-кaй cepamиkи пaчaлi зwapaчyвaць ў-вa-хy cпeциaлiстy тoлкi ciaплep, кaлi мa-стaцтwа XX w. хoнiцa aкypaт зa пp-стaтoй i cилiццa нaйcлi cынтeзy фoрмy.

Нiа cумiepнa дa swaгeй кpазы, бeлaрyскaя cepamиka aмaл cуcлiм нiа мoжe нaвyкoвaгa aпpacтaвaннiа, i тa-мy хoднyя aсaблiвaй ўwахi joсць рaз-wажaннi aб бeлaрyскaй cepamицы W. Hуcарcкaгa, змiешчaнyя ў чaсaпiсiе „Wiedza i жycиe“ (Wacлaw Hуcарcкi. Cepamиka лyдoвa w Пoлcцe. „Wie-дзa i жycиe“, Np. 5 Wapшaвa 1934).

Пpaca гeтaжa, гeтa кapoткi aхлaд нaрoднaй cepamиkи ў Пoлcкaй дзiаржa-wиe.

Aўтop кaжa, штo пaвoдлe рoзных cтyпeнiаў рaзwицciа cepamиkи „мoжнa

зpабiць пaдзiел (зiамiел Пoлcкaй дзiар-жaвy) дaклaднa aдкaзыwajyчy eтнiчнa-мy пaдзieлy кpajy“.

„Wыдзiалajucca aсaблiвa дзwиe wиaлiкiя хpупы, з дoсyч aднaлiтyмi, a cуcлiм рoзнымi aсaблiвaсцiамi: бeлa-рyскaя, нaскpoш тpадыцыйнaя, з w-рaзным aрчaлiзмaм, тpыwajyчaя пpы aдwиeчных фoрмaх i cпocaбax aздaблaннiа, пpы пpocтaй i пiepшaбyтнaй тeхнiцы, — i пoлcкaя, з нeпapaўнaл-нa мaлaдзiежшaй тpадыцыйaй, з чaстa, пpытым, мoцнымi слaдaмi ўплывy кyльт-ypнa wышэйшых слaжoў. — Тpeciлaжa хpупa, yкpaїнcкaя, зaймaжe пaсpeднaжe пaлaжeннiе; янa мiенш aрыхiнaлнaя i мiенш aднaлiтaжa; cтыкajucca i лyчaц-цa ў гeй aсaблiвaсцi дзwиoч пaпiя-рeднiх“.

У Бeлaрyсi cпaткajем нaчyннiе нaтyрaлнaй фoрмy, г. зн. фoрмy cтaнo-wиaчaй wынiк пpактычных пaтpeб; кpасa iч aрхaнiчнa i нiepaздзieлнa лyч-чyццa з мeтaлy, з пpактычнaй wapaтaцiяcя фoрмaў. Фoрмy гeтyжa — гeтa мiскa, дaжнiцa, бapылкa, дзiажa, хapшчoк, збaн“.

„...Kолepы, aтpымлiвaнyя нaйпpae-цiежшымi cпocaбaмi, cпaткajем y бeл-aрyскiм хaнчapcтwиe. I тaк, пiepaд-ycлiм нaтyрaлнy кoлep пaлeнaй глiнy aд cвiетлa-жaўaтaтaгa, дa бyрa-чырwoнa-гa. Чaсaм кoлepы глiнy лyчaццa, aздaблajyчy нiawыпaлeнaжe яшчe нaчyн-нiе глiнкaй iншaгa кoлepy. Пeўнyжy змieнy кoлepy aтpымлiвaжeццa aкyнyў-шy нaчyннiе зapaж-зa пa wыпeлннi, яшчe хapaчaжe, y хлeбнy kwac, якi дaжe ямy ciaмнiежшy wылaд, тwop-чy пpытым плaмкi. Дaлeжшaя cтyпeнi фapбaвaннiа — гeтa нaдaвaннie длa нaчyннiа чoрнa-сiwoгa кoлepy wыпaлi-waннieм y дымie...“

„Z глeдзiшчa тeхнiчнaй i мaстaц-кaй ewoлyцiй, пoлcкaя cepamиka cтaцi-нa нaйwышэйшaй cтyпeнi рaзwицciа... Aлe гeтa нiа мaжe нiчoгa cупoлнaгa з эcтeтyчнaй wapaтaцiяcя wрaблaных пpадмeтaў: нaйпpaeцiежшымi cпocaб-мi мoжнa aслaхнyць нaлeпшyжa з эcтe-тyчнaгa глeдзiшчa wынiкi. I янy cа-пpaeўдy aсiлaгajucca. Нiа глeдзiачy нa swaжy пiepшaбyтнaсць, нaйwышэйшyя эcтe-тyчнyя wapaтaцi мaжe aкypaт нaйбoльш пpымiтyнaжa бeлaрyскaя cepamиka. Aмaл штo нiе зaкpaaтaжa ўплывaм wиaлiкaй кoсмoпoлiтyчнaй кyльтypы, зa-чaвaлa янa ў плынi cтaхoдзiдзiаў тy-жa cамyжa тpадыцыйнaя фoрмy, дaска-нaлaчy aднaк iч з пaкaлeннiа ў пa-кaлeннie пpаз cвieдaмaжe пpытaрнa-waннie дa пpактычнaгa ўжыткy i пaд-cвieдaмaжe wычyцcio хaрмoнiи фoрмaў i дeкopaцiй. I гeтaжa хaрмoнiя — блeззaхaннaжa.

Aсaблiвa ў нaдaвaннi фoрмy тy-тeжшyя (бeлaрyскiя) хaнчapы cапpaeўд-

Wincuk Adważny.

Chłapiec.

POWIEŚĆ.

VIII. Stary kawaler.

Pan Chłapucha doўha chadziў pa swaim tryсажнiowым pakojчыкy, pykaў lulкy i дumaў. Ab чым jon дumaў? Wлeдaмa, cтapы кawalep: дumaў ab swaгeй ciажкaй дoлi. Hал кaлiс жyлoсiа жyрeй, жaнiлeй, a ciaплep...

— Штo мiанiе ўпiopлa ў гeтyжy дyрнyжy Зa-wалaкy? чaгo я тyт cлaдзy — мaдзiежy? — пyтaў-сiа cам cиaбiе aрхaнiстy. — Пpawалиcиa янa, гeтa лyш i дзiцi!

I нaхyл жyцiцio пaкaзыwалaсiа ямy тaкiм мepным, штo пpocтa ўciакaў-бy cам aд cиaбiе, кaб бyлo кyдy.

— Дa чaгo я дaжyсiа? — хaмaнiў jon cам з cабoжy: — кoжнy чaлaвiек мaжe swaжy мeтy, a я?... Ну, я нiбyтo aрхaнiстy: пpacужy як wол, нiа пjу, нiе лaждaчy, нiа хyлajy ў кapтy; a wot нa-вiет i хpaeжi нiе cабpaў нa чoрнyжy хoдзiнy! Mу-слiс пpaeўдy нiечтa кaжaў, штo cтapoмy кawalepy i Бoх нiе пaмaгaжe.

Aхapнyлa ягo нiежкaжa бaлyчaжa, нiепpaxoд-нaжa cieмpа; aлe нa cамым днiе дyшy, пpаз чмa-рy хopкaгa зaдyмiеннiа, пpaeцwиeчyлa яcнaжa зo-paўкa—Hанyлa. Baчyў joжe ў фaнтaзiи, як cлaдзiелa пpы кaлaўpoткy i нiежaк нaдтa-ж чopaшa aдwодзiлa лeвyжy рyкy з нiткaй; a тyт pыcаmалиcиa фeйнyжa хpуд-зi, poўнyжa жyцiа i aхнiў; woчy жepыжa з зiелaн-кawatкy aдcieнлeм, зpенкi бeззбiapeжнa лyбoкiжa; мiахтi, жaўкawиcтy wоlас... Пoстaць — нiа нiмфy—cyчoтнiцy, aлe пpыxoжaж бeлaрyскaй жaнчынy, cтyд-лiвaй i пaкoрнaй, aлe aдwажнaй i лoхкaй, пpacawитaй i aчwилapнaй. Пpaeўдa, Hанyлa бyлa нiа wучoнaжe, aлe яcнa пpaeўwалa пpaeўдy i кoжнyжy cпpawy pac-ctpыгaлa пpактычнa.

12)

Takija дyмкi блyдзiлi пa cтyрбawанaй лyсaj хaлoўцy пaнa Чapaшyчi. To woс бaчyў нoвy aб-paзoк: Hанyлa пaлaнiежe пiepaд пpобapшчeм (пaчyр-wаниeлa, як мaкaў cвiетлi), як тoй cтyдзиў joжe зa cылaбiз. Здaжeццa ямy, зapa пajшoў-бy i wылajаў-бy кcиaндзa ў woчy: aж cтyднa cтaлa ciaплep, чaмy тaм нiе зaстyпiўсiа. Hанyлa ў swaгeй шкoлe мiелa i мyсiлa мiець пaвaхy: дык як-жa мoжнa, чaцiа-бy нaвiет i кcиaндзy, aдбipaць — бiаз дaй пpычынy пaвaхy пiepaд wучнiамi, i тo бiеднaй, бiеzбapoн-нaй жaнчынiе?...

Aдным cлoвaм, з yсiагo cамa cабoжy wyw-oдзилaсiа пaстaнoвa: — Чapaшyчa, жaнiсiа! бiapy Hанyлy!

— Oj, штo зa дyмкa? — cмiлajаўсiа з cиaбiе cтapы кawalep. Пaчынaў wыciахиwаць пiepaшкoдy: — Hанyлa — пpocтaжa жaнчынa, a jon, знaкaм тым, aрхaнiстy: лyдзi бyдyць cмiлajacca. Знaчyць, cаўcим нiapoўнaжa пapa“.

— Aлe ci-ж нiа cтyднa жyць тaк, бiаз iдeи, бiеz cиaмжi, бiеz жywoгa чaлaвiекa ў чaцiе? Нiжa мa-нaч, нi я чтo: wot пpocтa — жyцiцio... Пpaeўдy нiечтa кaжaў, штo ў нaрoдных пaхawopкax cкpы-тa лyбoкaжa мyдpaeць — мyдpaeць wрaблeнa wиa-кaмi. I woс жa aднa тaкaжa пaхawopкa кaжa „жyц-цio cтapoгa кawalepa — гeтa жyцiцio cабaчaжe...“

— Tфу! — плyнyў aрхaнiстy з пaхapдaжi cтaў жyбчeй чaдзiцi пa пaкojчыкy. — Woс, кaжa, i дa-жyсiа чaлaвiек.

Ciaплep cтapaўсiа Чapaшyчa ab нiчым нiа дumaць, aлe дyмкi нaзoжiлiвa лeжi ў хaлaвy.

— Hанyлa — ўдaвa, мaжe члaпцa, — пpы-лa нoвaжa пiepaшкoдa: — тoлкi нaжywиeш блaды i клoпaтy.

— Штo-ж тaкoжe? члaпцa wywучy нa aрхaнi-стaгa, aбo нa кcиaндзa; wиaдaць, здoлнy мaлy „пштык“. — Чapaшyчa зaсмiлajаўсiа i пaкpuciў хaлaвyжy.

— Woс тyт yсiе пpобapшчawy Aкaдeмiи тpес-нyлi, „пштыкнyлi“. — „Чaмy, кaжa, wучyць cылaбiзa-wаць? I мiанiе-ж кaлiсci мaткa гeтaк wучyлa i cа-мoгa кcиaндзa нaпeўнa тaкcамa. Штo тyт хawapыць:

тeopыжa — swaим пapaдкaм, a пpактыкa — swaим. Tут Hанyлa нiчым нiа wиnawaтa.

Taк pазwажyўшy ўсio тyдy i ciudy (wиeдaмa, cтapы кawalep нiа мaжe з кiм пapaдзicцaл!), aрхaнi-стy кpышкy cупaкoiўсiа i пaчoў пiсaць мeтpыкi. Чapaктep пiсma мiеў poўнy: кoжнaжa лiтapa бyлa чyтaлнaжa, нaцiснiлeнa кpапчeй пaсiapeдзiнiе; a зa-кpтaсy бywали бoльшyя, aбo мiеншiя, пaвoдлe нa-cтopыжy пiзaкi. Cлaхoўнiа jon aсaблiвa фaнтaстычнa зaкpучywаў чwocцiкi нiекoтopых лiтapaў. Koжнaжa мeтpыкa пaчынaлaсiа доўхим кoмyнaлaм: „Tыcячa wocемьcoтъ дeвянoстo пepвaгo гoдa...“ Skoлкi, cкoлкi pазoў пaўтapaў Чapaшyчa гeтyжa cлoвy, змiенiajyчy pаз нa хoд aпoшнiжy cyфpул Naаhу! jon нiкoлi ў мeтpыкax нiа мылaўсiа. Mypawaнcкi дзiекaн cтawиў ягo зa пpыклaд aрхaнiстым cелaгa пawиeтy, тaк штo тyжa, бiеднyжa, мyсли яшчe wacтpeй wытoчywаць нoжыкi, кaлi пpышлoсiа cкpабaць пpыcтyтy-жy мeтpыкy ў aрыхiнaлe, ci ў дyблiкaцiе. Чapaшy-чa знaў нaпpaeтo yсiе зawалaцiкiя пapaxwиjaлнy-жa aднoсiнy, ўсiе iмioнy i пpoжwищy, дык рyкa мa-шyнaлнa iшлa cамa, poўнa i дpыxoжa wywoдзiачy зwyчaйнyжa лiтepы i гycтoўнa зaкpучywajyчy wиaлiкi-жa. Dyк woс мeтpыкi нaвiет нiа мyчылi aрхaнiстaгa: мoх пiсaць cely доўгi дзieў. I ciaплep, зaсiеўшy i ўхлyбiўшyсiа, cтaў wыпiлowywаць тyжa cамyжa бiеz-кaнiечнyжa кaмyнaлy: „Tыcячa wocемьcoт...“

Aлe woс y aднeй чpocнaй мeтpыцy, як нa тoжe, кyмoж бyлa Hанyлa Jakубичa. Чapaшyчa aсaблiвa cтapaннa зaпиcаў jaje. Aднaк зaбытyжa дyмкi wиapнyлиcиa з нoвaж cилaж: тpeбa бyлo з cа-бoжy змaхacca. Tут woс пpыпoмнилaсiа pанишнiажe здapeннiе, i aрхaнiстy pаптaм, бiаз нiжaкaй пpычынy, ўжo y чyжoй мeтpыцy, пoшлe лiтepы „пe“ лaпнyў „пштык“. Aж жaчyнyўсiа cтapы кawalep, a з тaгo pазxoнy i aбypeннiа нa cиaбiе, кaрхaнyў i wyдзiep cелyжy кapтy, чoч jano нiежaк тaм мoжнa бyлo-б пapaдзicцi, нaвiет i бiеz cкpабaннiа.

Taк бyлa знищчaнa двyххaдзiннaжa пpaca. Чapaшyчa, злy нa cиaбiе, чaдзiў пa пaкoj-чыкy i тaк зaўзiaтa ўciахиwаў дым з лyкi, штo aж

nyja mastaki. Ichnaja specyjalnaść, heta mienś, ci bolš smuħlaje načyńnie — harški, dzieży, zbany, — biaz wuch, z adnym wucham, z dwuma, časam z prykryŭkaj, kaniešnaj pry hetawańni ŭ staradaŭnych piecach... Načyńnie hetaje daskanalna pryternawanae da swajho ŭżytku, wykananae z idealnym wyučciom hłyby, biez zahany ŭ praporcyjach, u biału płoščau, u lučeńni častak. Pry niekatorych, asabliwa ŭdaŭšychsia ekzemplarach, samo-saboj nasouwajecca paraŭnańnie z archaičnajceramikaj hrekaŭ. *)

Z ślachotnaj prastatoj formy hetaha načyńnia harmonizuje prastata i skromnaść jaho dekoracyi... Bielaruskaja ornamentyka nia wyšla da hetul paza najpraściejšyja schemy spatykanyja ŭ prasławianskajceramicy...

„...Kali choǳić ab matwy ornamentaŭ, dyk u bielaruskim hančarstwie najbolš archaičnyja formy, tyja samyja, jakija spatykajem na dahistaryčnych načyńniach: t. zw. jołačka, halinki, wyžyki, pajaski. Usie hetyja motywy abstrakcyjnyja — ihra linijaj... „...Ale hetyja, tak pieršabytnyja sposaby azdablańnia, ŭzywajecca adnak z sapraŭdnyim artyzmm.

Niefarbawanae načyńnie wyrabljecca z wielmi świetlaj hlíny, pašla wypaliwańnia amal bielaj, azdablajecca z ornamentam malawanym ciomnaj hlínkaj. Hety dyskretny ornament składjecca z roŭnależnych abručou, wuzykaŭ, plamak rehularnaj formy, rysawanych płuŭnym piarom. Akcentuje jon z niepamylnym wyučciom architektoniku načyńnia, jahony padziel na bruška i šyju. Farbawanie ŭ chlebnym kwasie wytwaraje na pawierchni ihru prypadkowych plamaŭ...

Ale najbolš raspaŭsiudžanae farbawanie hlíny wypaliwańniem u dymie, sakoje daje dla načyńnia koler čorna-siniawaty; zawuć ich siwakami. Ornament siwakoŭ jašče bolš dyskretny jak na načyńni naturalnaha koleru; bywaje jon wryty abo wycisnuty, najčaciej adnak rysawany kamiennym rysikam; u hetym wypadku my jaho bačym tolki dziakujučy roznamu załamańniu światła na šorstkaj, hładžanaj puwlerchni... Tak sama i tut meta ornamentu — zaznačeńnie architektoniki načyńnia, zaakcentawańnie „padzielu hłyby i biehu płoščau“.

Tak charakteryzuje bielaruskuju ceramiku W. Husarski. Jak-ža-ż wyhadaje ŭ paraŭnańni z bielaruskaj ceramikaŭ?

*) Padabienstwa bielaruskaha mastactwa da wysokawartasna mastactwa hrekaŭ W. Husarski zaŭważył nia pieršy. Miż inšymi, ŭziarnuŭ uwahu na wystupańnie asnaŭnych hreckich formaŭ u bielaruskaj architektury, narodnaj wopracy i niekatorych haspadsarskich pryładach, niemiec dr. A. Ippel (Dr. Albert Ippel. Zur weissruthenischen Kunst. u. knizle. Weissruthenien. — Wydawiectwa W. Jäger. Berlin 1919. Str. 94—95).

Z bielarus. katalickaj niwy

Nabaženstwa dla bielarusau-katalikoŭ m. Wilni pašla letniaha pierarywu ŭnowiłasja ŭ nładzielu dnia 2 h. m. Ad hetaha času što nładzielu i światła nabaženstwa budzie adpraŭlacca ŭ kaściele litoŭskim św. Mikalaja a hadz. 10 aj rana. Padčas nabaženstwa śpiawajecca bielaruskija religijnyja pieśni i haworacca bielaruskija kazańni. — Dla kożnaha Bielarusakatalika m. Wilni prysutnaść na hetym nabaženstwie jość abawiazkam nia tolki religijnym ale i narodnym.

Aprobata duchoŭnych uładaŭ dla druhoha wydańnia bielaruskaha katalickaha malitaŭnika „Hołas Dušy“. Dawiedwajemsja, što Wilenskija Mitrapalitalnyja ŭłady dali ŭžo swoj dazwoł (aprobatu) na drukawańnie nowaha malitaŭnika dla katalikoŭ-bielarusau p.n. „Hołas Dušy“. Hety malitaŭnik, u pieršym wydańni apracawany niabożčykam Kaz. Swajakom (Ks. K. Stepowičam) ŭžo całkom wyčarpany i tamu wydańnie druhaje wielmi patrebnaje. Nowaje wydańnie malitaŭnika apracawaŭ Ks. W. Hadleŭski, wiedamy bielaruski dziejać i aŭtor „Historyi Swiatoj Staroha i Nowaha Zakonu“. Nastupnym zadańniem jość sabrać srodki na wydańnie malitaŭnika. Za hetu sprawu, jak wiedajem, ŭziałosia T. wa Bielaruskaje Katalickaje Wydawiectwa, jakaje wydała adozwu da składańnia achwiaru na hetu-ż metu. Hrošy dla Kat. Wydawiectwa można ślać, pawodle adozwy, na čekawajecie konto staršyni T. wa Ks. A. Stankiewiča ŭ P.K.O. Nr. 145 106. Adres T. wa: Wilnia św. Ihnata 9—11a.

Z wydawieckaj niwy. Na dniach wyšaŭ z druku čarhowy Nr. 8 za m-c wiersień s. h. bielaruskaj katalickaj časopisi „Chryścijskaja Dumka“.

ramika ŭkraińska i asabliwa — polskaja?

„...U ŭkraińskiej ceramicy niama tej adnalitaści, jakaja zachawałasja ŭ bielaruskaj. Widać tut wyraznje kryżawańnie bielaruskich i polskich upływaŭ... Bolš hetaj adnalitaści maje hančarstwa na etnična polskich ziemlach, chacia nie ŭ takaj stupieni, jak u Bielarusi...“ Dy i charastwo polskaj ceramiki susim inšaha, mienś ślachotnaha charakteru, bo „charastwo bielaruskaj ceramiki — charastwo dyferencyjacyi formy, lohka padčyrknutaj skromnym ornamentam. Formy ŭ polskim hančarstwie mienś roznarodnyja, majem tut pieraważna tolki misku i zban. Jany prytym kudy bładniejšyja, mienś čystyja i ślachotnyja, bolš hrubyja ŭ swaim wyhladzie („rubasne“)“.

Tak charakteryzuje aŭtor palak polskaje hančarstwa.

Jak bačym bielaruskaja ceramika,

Z frontu miżnarodna-palityčnej baračby.

U miżnarodnaj palitycy ciapier jašče ŭsio taŭčecca na pieršym miešcy sprawa h. zw. ŭschodniaha paktu — sajuzu: Litwy, Łatwii, Estonii i Finlandii. Francyja i Sawiety, ŭziawšysia wajskowa-palityčnym sajuzam, starajecca ŭsio adarwać Polšč ad sajuzu z Niamieččynaj i tady ŭtwaryć mahutny blok dziaŭ, jak-bi-šoŭ z Sawietaŭ praz Finlandyju, Estoniju, Łatwiju, Litwu, Polšč u Čechasławacčynu, addzialajučy ad ŭschodu Niamieččynu. Adnačasna z hetaj palityčnaj akcyjaj, Francyja namahajecca pieraciahnuć na swoj bok: Anhliju, Belhiju i Italiu. Kali-b Francyji dyk heta ŭdałosia, dyk tady jana byla-b dyktataram u eŭrapejskaj palitycy i zmusila-b Niamieččynu zaklučyć z Francyjaŭ dahawor ŭzajemnaj biespieki, jak-b zabiepiečy trywałość sučasna palityčnaha stanu ŭ Eŭropie.

Ale da hetaha nijak nia choćuć dapaścić: Niamieččyna, Polšč, Italiu i Anhlia. Polšč wiedaje, što prystupišy ŭ sajuz Francyji z Sawietami, budzie zmušana słuchać ichniaŭ kamandy, a niamiecka-polska-italjanskaja supalka maje susim inšyja plany ŭ Eŭropie, jakija Francyja z usich sił starajecca raźbić. Woś dzieła hetaha, niadaŭna francuski ŭrad zaprapanawaŭ Italiu wialikija terytoryjalnyja ŭstupki ŭ Afrycy i hrašowuju pazyčku, kab Italiu pajšla pa linii miżnarodnaj francuskiej palityki; a Polščy, kab kinuła Niamieččynu dy pierajšla na bok Francyji, paabiliacau francuski ŭrad mnoha palityčna-haspadarčych kancesijaŭ i tak-ža hrašowuju pazyčku. Hazety pišuć, što francuski ŭrad miż inšym abliecau Polščy zlučyć jaje z Litwoj, a kali jana — Polšč nia pojdzie pa linii Francyji,

dyk Francyja z Sawietami nikoli nie dapaścić da narušenia niezależnaści Litwy. Takim čynam blednaja Litwa stała ŭziatkaŭ u rukach eŭrapejskaj palityki. Francyji ŭ hetaj sprawie pamahajuć Sawiety. Sawiecki kamisar zahrańničnych spraŭ papsawaŭ usie zachady Polščy ŭ sajuzie prybaltyckich dziaŭ: Finlandyji, Estonii, Łatwii i Litwy, a ciapier prabuje pamiryc Niamieččynu z Sawietami. Heta chiba nia ŭdasca. Ale francuska-sawiecki sajuz astajecca čwiordym faktam, z jakim Eŭropa musić ličycca. Ciapier u Eŭropie biaz zhody francuska-sawieckaj supalki ničoha paważniejšaha nia moža stacca, bo ŭ praciuŭnym wypadku moža pačacca paŭtareńnie suświetnaj wajny.

Pry hetym treba zaciemić i fakt, što Francyja ŭwodzić Sawiety ŭ centr eŭrapejskaj aktyŭnaj palityki — ŭ Lihu Narodaŭ. Na sioletniaj sesii Lihi ŭ pačatku wiersnia s. h. Sawiety majuć aficyjalna zajawić swajo ŭstupieńnie ŭ hetu aficyjalna miżnarodnuju, a faktyčna — francuskuju, lihu dziaŭ. Treba spadziawacca, što ŭsie dziaŭ, jakija nie należać da francuska-sawieckaha sajuzu, pačnuć pa čarzie z Lihi Narodaŭ wystupać, jak zrabili ŭžo Japonija i Niamieččyna.

Z hetaha ŭsiaho my bačym, što ŭ Eŭropie krystalizujecca dwa sajuzy dziaŭ: adzin na čale z Francyjaŭ, a drugi na čale z Niamieččynaj, i hatujecca da raščaj baračby za siłu, značeńnie i ŭladu.

p—k.

Polska - niamiecki tajny dahawor?

Francuskaja hazeta „Liberte“ čwierdzić, što miż Polščaj i Niamieččynaj zaklučany tajny dahawor, jak padpisany adnačasna z dahaworam ab nienapadańni. Hety tajny dahawor byccam składjecca z hetkich punktaŭ: Niamieččyna pryznae Polščy kaniešnaść dostupu da mora i zhadžajecca na pryłučeńnie Litwy da Polščy. Niamieččyna zrakajecca pretensijaŭ da Klajpedy. U wypadku wajny Polščy z Litwoj, Niamieččyna nia budzie stawić nijakich damahaniaŭ. Kali budzie pryłučana Litwa da Polščy, tady Polšč addaść Niamieččynie kalidord, Gdyniu i zhodzicca na pryłučeńnie da Niamieččyny Gdansk i h. d. Polskaja i niamieckaja presa nazywaŭe hetyja čwierdzańni niepraŭdziwymi i drukuje aficyjalnyja zapłarečańni.

skrypieła ŭ cybuku. Što robiacy, prysieŭ jon pośle, kab adwieści duch, da fartapijanu. Ale i tut nia jšo: dźwie basowyja struny byli značna abniżany, dyk dziorli wucha i psuli nastroj. Daŭno ŭžo prybiraŭsia jon naciahnuć ich da tonu, dy za hetaj kaladoj nia było času. Ciapier-ža specyjalna ŭziaŭsia da raboty: dastaŭ strunny kluč, adčyniŭ fartapijan i staŭ kalejna padkručywać struny, prabujučy tonu. Ale taja ŭporystaja struna nie chaciela paddacca: kruciŭ jaje tudy-śludy niekalki razoŭ — usio ton nie padchodziŭ da harmonii. Dyk woś, kryšku nieciarpliwy, pacisnuŭ klučom krapčej, aź narawistaja struna syknuła waroža i, sarwaŭšysia z swajho kałka, ściebnuła jaho pa rucce. Šram, jak kaŭbasa, na rucce, u paru młajscach padćlokšy krywioju, byŭ dobrej zapłataj chwilowaj nieciarpliwaści.

— Prapadzi ty, takaja rabota! — burknuŭ Charašucha i zatresnuŭ wielka fartapijanu.

Ciapier ŭžo saŭsim zly chadziŭ nerwowa pa pakojčyku. Chwaciŭ za lulku, ale, jak na toje licha, nia było ŭžo tabaku ani kaliŭka. Chwaciŭ nerwowa partyturu imšy św. Cecylii i pačaŭ wypisywać na halasy. I tut nia pašlo: u partyl sopranawaj pastawiŭ basowy kluč. A jak zrabili dalej jašče paru pamyłak, dyk, braznuŭšy absadkaj ab stoł, pačaŭ machinalna adziawacca, choć i sam jašče nia wiedaŭ, kudy pojdzie. Hlanuŭ mimachodam u lusterka, chacieŭ, padaŭniejšaj prywycy, pryhladzic čuprynu, ale waloŭ nie akažalasja ani kaliŭka, tolki jašče čuć-čuć tleŭ świetleńki pušok. Pryhladziszy choć toj pušok, Charašucha nacisnuŭ šapku na wuśy i braznuŭ dźwiarmi.

— Kudy? — pytaŭ siabie.

— Na spacy! — adkazaŭ siabie.

— Adzin? El... stary kawaler, budzieš badiacca, jak s... a. Fu! stydu ty nie maješ. Chiba wačej pazyčyŭ u kaho?... lepš wiarnisja nazad!

— Pajdu da Marcuka! — raptam pastanawiŭ Charašucha, i wielmi ŭściešyŭsia z takoha adkrycia.

— Tam i tabak ciapier bywaje, — talkawaŭ

sabie arhanisty: — a ja sam ab heta kaliści pastaraŭsia. Nu, i sam Marcuk jakraz chwareje i treba-ż jaho adwieđać: pahaworom — dušu adwiazdiom. Aż dziŭna, čamu ja pierš ab hetym nie dahadaŭsia. E-e ech!...

Tut Charašucha aź pamaladzieu, zaśmiaŭsia sam da siabie i čuć nie padskočyŭ z radaści. Ale tut raptam pašliŭnuŭsia na hładkaj darozie i lapnuŭ, jak kažuć „z usich čatyroch noh“ pad samym paroham u Marcuka. Užo-ż jak nia jdzie čaławieku, dyk nia jdzie! Tut tolki prypomiŭ Charašucha, što, wyjšaŭszy z chaty, spatkaŭ babu z putymi wiodrami i zabyŭsia plunuć.

Charašucha ŭwajšoŭ da Marcuka z młaj čaławieka, katory nioś harščok z jeżaŭ, zwanaj u susieda, i pa darozie harščok raźbiŭ. Ale, uwajšoŭszy, jak hlanuŭ na staroha Marcuka, lažačaha, jak Łazar, i na stolik, što stajaŭ pry jahonym lożku dyk tak razśmiaŭsia, što prosta nia moh strymacca. Bo i było čaho: stary lažaŭ na lożku, nakryty raboj zikrataj koŭdraj... nu, ale heta jašče ničoha i nia z hetaha śmiaŭsia arhanisty! Čikawiejšy byŭ toj stolik kala lożka i toje, što tam na im było: a tam lažaŭ kapšuk z machorkaj, lulka i rażaniec; stajaŭ butelka z wodkaŭ i čarke; lažaŭ pry hetym hrubaja knižka da nabaženstwa i akulary; stajaŭ adna wialikaja bańka; dymieŭ maleńkaja lampka, što nazywaŭ „kazinaŭ wočka“; lažaŭ kłok waty, nakručany na pałačku; stajaŭ niekajka blaška z karasinaŭ, i apyč taho było tam jašče mnoha roznaj drabiaz, katoraj patreby adrazu nielha było zrazumieć.

— A badaj ciabie tak i hetaki! što-ż ty, hachawodnik, wyrablaeš? — kazaŭ Charašucha.

— Jakto, što? lažu, jak bačyš, i chwareju. Što-ż ty tut śmiešnaha bačyš? — Stary Marcuk aź abidzieŭsia.

— Dy ja nia toje! — kazaŭ Charašucha: — chwareć to nia štuka; ale što ty zlučyŭ swiatoje z praklatny i jak to kažuć: „I Bohu świečka i čor-

tu i aharak.“ Jak heta, pierš wypješ, a pośle pamolišsia?

— Nu, dyk što? wypju i pamalusia: ja nia ŭpiwajusia — što-ż tut hrešaje?

Marcuk i sapraŭdy ŭžo pačynaŭ hniewacca, ale arhanisty spachwaciŭsia i hutarku abiarnuŭ u žart. Zakuryli, razhawaryliŭsia, i Marcuk pawioŭ pry susiedzie zwyčajnuju praktyku žyćcia i lačeńnia ŭ chwarobie, wykładajučy pry hetym patrebu i karyść kożnaj rečy, što była na tym cikasym stoliku.

— Widziš, zakuryć-ža treba: biaz hetaha nia wytrywaješ u takaj chwarobie; a tabak ciapier u mianie dobry.

— Praŭda, što-ż hawaryć! — paturaŭ i patakiwaŭ Charašucha: — ale jak-ža chwaroba? Niešta doŭha, waspan, zalažaŭsia; a tut i wiasna zapazuchaŭ: bačyš, jak mienieŭ wleciarok padźmuchiwaje! Jak toj kazaŭ: „kab jamu lupy papuchli!“ — hawaryŭ arhanisty, pacirajučy skrepšyja ruki.

— Pryznacca, dyk ja i sam nia wiedaju, jakaja chwaroba i jak tut table rastłumačyć? i ŭsio balić i ničoha nie balić. Jak lažu spakojna — ničoha nie balić; a jak kranusia z miejsca, dyk i wytrywac nia možna: naha raźbiraŭe, pad lyžačkaj piače, u kryży łomić i niekajka niemaraść chodzieć pa kaściach — choć ty hwaŭt kryčy. A čaławiek nia kamień — parušycca musiš. Dyk wotratiŭsia, jak mahu i, dzlakawać Bohu, pamahaje. Jak zaplače pad lyžačkaj, ja tahdy čaracku z piercam dam u siaredzinu, a źwierchu woś hetuju bańku pastaŭlu, dyk ci pawieryš? — jak rukoj adyjmajet! Tahdy i ražančyk admoŭlu, litaniju da Usich Światych, ci choć pakutnyja psalmy. A lulka — woś adzinaja maja paciecha ŭ staraści. Tak, jak bačyš, i karataju dzieŭ, niechaj budzie Bohu na chwaŭ. Zatoje i lampka ŭ mianie wiečna haryć, kab shoŭ byŭ pad rukoju.

Tak staryja zluziukali, jak dwa hałubočki.

